

ΠΡΩΤΑ Η ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Σε πολλούς προλόγους βιβλίων μου, αλλά και πολλών εκδοθέντων βιβλίων φίλων και συναδέλφων μου, είχα την ευκαιρία να γράψω τις θέσεις μου, για το παρόν και το μέλλον της Μουσικής μας παράδοσης, την οποίαν πολλοί συνάδελφοι την έχουν διδαχθή, αλλά και την έχουν κυρίως ακούση καλώς εκτελομένην, από πολλούς και καλούς δασκάλους επί έτη πολλά.

Η πεποίθησις μου λοιπόν είναι ότι η Μουσική μας ως έχει, μετά την σοβαράν εργασίαν των τριών διδασκάλων (*εθνικούς ενεργήτες τους ονομάζει ο ιστορικός Παπαδόπουλος*) διατηρεί το κάλλος και την μέγιστην καλλιτεχνικήν της αξίαν, σαν δημιουργία μιας περίτεχνης τέχνης των Αγίων Πατέρων μας και εάν ήτο δυνατόν να καταργηθούν αι άσκοποι αναλύσεις που γίνονται εις τα κλασσικά μαθήματα από τους κατά τα άλλα καλοπίστους συναδέλφους, θα ήταν μια Μουσική πιο προσιτή για τα στόματα και την ακοήν των περισσοτέρων εκκλησιαζομένων.

Άλλωστε όπως είναι νομοθετημένη η διδασκαλία της με το υπ' αριθμόν 229 φύλλον της εφημερίδος της Κυβερνήσεως, τεύχος πρώτον της 11/11/1957, δείχνει σε όλους ημάς τον τρόπον με τον οποίον πρέπει να την διδάσκουμε από τα κλασσικά βιβλία τα οποία ονομαστικώς αναφέρει, την σειράν των μαθημάτων κατ' έτος, αλλά και την χρήσιν των θεωρητικών τα οποία έχουν την απόλυτον έγκρισιν του **Οικουμενικού Πατριαρχείου**.

Άλλωστε η Μουσική του 1883 σελίς 9 στο θεωρητικό της αναφέρει ότι: «*Η εκκλησιαστική Μουσική διετηρήθη μέχρι του νυν, κυρίως δια μόνης της φωνητικής παραδόσεως*».

Τα αρχαία συστήματα της γραφής αυτής συγκείμενα εκ σημείων συμβολικών, περιήλθον βαθμηδόν εις αχρησίαν το εν μετά το άλλο, επικρατεί δε σήμερον από του έτους 1820 το αναλυμένον σύστημα των τριών διδασκάλων (**Χρυσάνθου, Χουρμουζίου και Γρηγορίου**) τη επιταγή δε της **Μεγάλης του Χριστού της εκκλησίας**, εδημοσιεύθη εν **Τεργέστη** τω **1832** το **μέγα Θεωρητικόν του Χρυσάνθου**, το οποίο περιέχει άπασαν την θεωρίαν της Εκκλησιαστικής Μουσικής (*άριστην μετάφρασιν έκαμεν ο συνάδελφος Ανδρέας Βουτσινάς*) και το θεωρητικόν τούτο, είναι η βάση πάντων των κατόπιν εκδοθέντων θεωρητικών υπό διαφόρων Μουσικοδιδασκάλων.

Όλες οι εποχές είχαν και θα έχουν τους εκτελεστές και τους θεωρητικούς της Μουσικής μας, με την παρατήρησιν ότι συνήθως οι θεωρητικοί δεν ξέρουν να ψάλλουν, αλλά και εάν γνωρίζουν να ψάλλουν δεν έχουν φωνήν και ακόμη εάν εργασθούν χιλιάδες θεωρητικοί σε ένα μουσικό θέμα και απουσιάζει καλός εκτελεστής, δεν θα ακουσθή η δουλειά διότι δεν θα υπάρξει Μουσική εκτέλεσις. Γι' αυτό οι παλαιοί διδάσκαλοι έλεγαν εις τους μαθητάς των: «*εσείς μάθετε να ψάλλετε σωστά και κατόπιν διαβάστε και την θεωρίαν της Μουσικής μας, από σωστά θεωρητικά βιβλία*».

Άλλωστε η θεωρία της Μουσικής μας επιτροπής του **1883** εις την οποίαν συμπεριλαμβάνεται άπασα η θεωρία της Μουσικής μας είναι γραμμένη σε ένα μικρό βιβλιάριον τριάντα περίπου σελίδων. Αυτοί λοιπόν οι υπό τον **Αφθονίδην**

θεωρητικοί κάτι έπρεπε να ήξεραν περισσότερο από ημάς, όταν έγραφαν τόσον μεγάλες έννοιες με λίγα λόγια.

Είναι πολλοί συνάδελφοι, οι οποίοι δεν γνωρίζουν να διαβάζουν όπως λέμε νότες, παρά ταύτα εγώ τουλάχιστον βοηθήθηκα από αυτούς, όταν με καλούσαν εις τας πανηγυρεις των διότι ήκουον από αυτούς τα διαστήματα και τας έλξεις της Μουσικής μας εκτελούμενα, κατά την ιδικήν μου εκτίμησιν, με απόλυτον ακρίβειαν.

Άλλωστε, οι περισσότεροι τραγουδιστές των δημοτικών μας τραγουδιών, αλλά και των λαϊκών και των ελαφρών, δεν γνωρίζουν μουσικήν (εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων) και όμως η απόδοσις των είναι άριστη, διότι την ελληνικήν μουσικήν την έχουν στο κύτταρο τους και την ακούουν από βιρτουόζους του είδους των.

Εάν αρμόδιοι φορείς άφησαν τον κάθε ένα από ημάς να γράφει και να εξηγεί την Μουσικήν μας χωρίς κανέναν έλεγχο, θα έχουμε τόσες απόψεις και εξηγήσεις, όσες και οι κατά πάντα άξιοι συνάδελφοί μας, που θα ασχοληθούν με αυτό το αντικείμενο και ο φαύλος κύκλος για την εκμάθησιν της Μουσικής μας, θα πληθυνθεί επικίνδυνα.

Γι' αυτό παρακαλώ τους συναδέλφους μου, οι οποίοι όπως πολλές φορές έχω γράψει, επιτέλουν μέγα καλλιτεχνικόν, εθνικόν και θρησκευτικόν έργον, τουλάχιστον επί μίαν δεκαετίαν, να ψάλλουν τα απλά κλασσικά μαθήματα όπως ορίζονται και με το **Νόμο του Κρατικού Ωδείου Θεσσαλονίκης** που δημοσιεύεται στο προαναφερθέν φύλλον της εφημερίδας της Κυβερνήσεως στις **11.11.1957** και να προσπαθούν να εκτελούν αυτά, με τας απλές γραμμάς των, όπως αρμόζει εις Μουσικήν Εκκλησιαστικήν, πράγμα που συμβαίνει εις τα αριστουργήματα της Δυτικής Μουσικής και που κανείς δεν εσκέφθη να προσθέση ή να αφαιρέση έστω και μίαν δίεσιν.

Επίσης συνιστώ τας εκτελέσεις αυτάς να τας ακούνε από το έργο της «Ζωής», που έγινε από τον Σύλλογον Ιεροψαλτών Ελλάδος, υπό την διεύθυνσιν του αιμνήστου **Αντ. Μπελούση**, αλλά και από άλλες εκτελέσεις επιφανών δασκάλων που έχουν δικαιωθεί από την προσφορά των.

Η Μουσική μας η εκκλησιαστική είναι απλή, ας την αφήσουμε ήσυχη με τις ιδιοτροπίες μας, για να εκφράζουμε με αυτήν τη συντριβή μας στο θεό της αγάπης με απλό τρόπο όπως μας δίδαξαν οι αιμνήστοι δάσκαλοι μας, το ίδιο, εδώ και εκατοντάδες χρόνια, γιατί ο λαός μας τη μουσική μας την έχει στο κύτταρο του και έχω την αίσθησιν ότι αυτός ο λαός μάς έχει ξεπεράσει, γι' αυτό είτε μας εγκρίνει και μας ακολουθεί, είτε με τα καμώματα μας, μας απορρίπτει.

Θα ήθελα να τελειώσω με τις σκέψεις του **Κωνσταντίνου Ψάχου**, ο οποίος στη σελίδα 91 εις το βιβλίον του «*Η παρασημαντική της Βυζαντινής Μουσικής*» αναφέρει δια την εργασίαν του πρωτοψάλτου Γρηγορίου μεταξύ άλλων και τα εξής: «*Μέγιστην αποδίδομεν σημασίαν εις αυτήν, καθότι εν τοις χειρογράφοις αυτού, τα αυτά μαθήματα, ευρκεται ιδίαις αυτού χερσί γεγραμμένα, εις τε την αρχαίαν γραφήν και εις τας μετά ταύτα γενομένας εξηγήσεις, όπως και εις την σημερινήν γραφήν. Ο μελετών τας σημειώσεις και τα χειρόγραφα του Γρηγορίου, έχει προ αυτού ολόκληρον την εξέλιξιν της σημειογραφίας της Βυζαντινής Μουσικής μεθ' όλων των κατά καιρούς αναλύσεων και εξηγήσεων, πείθεται δε ο καθείς τελείως και δι αυτών αποδείξεων, περί της ακριβούς και πιστής μεταγραφής της ημετέρας μουσικής, εκ της αρχαίας στενογραφίας και των κατόπιν εξηγήσεων εις την σημερινήν γραφήν*».

Ο ίδιος δε πρωτοψάλτης κ. **Κ. Ψάχος** στο ίδιο θεωρητικό του σελίς **95** γράφει ότι: *«εκ της ιστορικής επισκοπήσεως της Βυζαντινής Μουσικής σημειογραφίας, καταδεικνύεται πως δια μέσου των αιώνων, το αρχαίον μουσικόν στενογραφικόν σύστημα εξελιχθέν εις διαφόρους επισήμους τε και μη σταθμούς εξηγήσεων, κατέληξεν εις την δια της σημερινής μουσικής γραφής τελικόν αυτού ανάλυσιν και εξήγησιν».*

Ο **Αριστόξενος** ο οποίος εισήγαγεν εις την Μουσικήν **332** έτη π.Χ. ίδιον σύστημα, απορρίψας τους μαθητικούς υπολογισμούς του Πυθαγορείου συστήματος, εδέχθη μοναδικόν κριτήν το ους του ακροατού. Βλέπετε από αρχαιοτάτων χρόνων τα τέλεια όργανα που είχαν ο άνθρωπος για την Μουσικήν κυρίως ήσαν η φωνή και το ους και οι Έλληνες νομίζω έχουν το αντί που χρειάζεται για να κρίνουν σωστά (*Λεξικόν Παρθενίου Καισάρεως*).

Προτάσεις Εμμανουήλ Χατζημάρκου, για το Μουσικό πρόβλημα της Ορθόδοξης Εκκλησίας μας. Ιούνιος 2001.